

לחזור לבסיס של תנועת העבודה

סער פוקס ואדם חפץ נפגשו עם שלי יחימוביץ לשיחה

על חזון ועל הצורך בפשרה

אמרת על 'חוק ששינסקי' שזאת פשרה מבחינתך, שהיית רוצה יותר. מה היית רוצה?

ה"חלק של הממשלה" אחרי ששינסקי הוא 55%. זה לא מספיק, הייתי רוצה שהוא יהיה 70%. ויש עוד כל כך הרבה פרטים שהייתי רוצה שישתנו. אבל בסוף אנחנו פועלים בתוך מרחב של מציאות. ובמרחב הזה של המציאות להתנגד לחוק הייתה איוולת, כי היינו נשארים עם שיעור התמלוגים הנמוך בעולם.

צריך לפעמים להתפשר על מה שהוא בר השגה ומה שמהווה התקדמות ושיפור לעומת המצב הקיים. מתקדמים בפעילות וכל פעם משיגים עוד מטרה. מתפשרים ומתקדמים. מכל החוקים שלי אין שום חוק כמעט שלא התפשרתי עליו, אבל כל החוקים האלה הם שיפור של המצב הקודם. השתתפתי לפני כמה ימים במסיבה מאוד משונה בביתו של שר האוצר יובל שטייניץ אחרי שחוק ששינסקי עבר בקריאה שנייה ושלישית. מצאתי את עצמי בחברה ביזארית ביותר של אנשים שלחלוטין הפוכים להשקפתי הכלכלית. אבל גם הם ראו את שיעור התמלוגים שישראל משלמת לעומת מדינות אחרות בעולם, וההגיגון שלהם אמר – צריך לסדר את העניין הזה.

איפה השוני המהותי בגדול ביני ובינם? שמבחינתם גורמי הכוח שמזיקים לשוק הם שני גורמים: אחד – אוליגרכים. שניים – עבודה מאורגנת. הם חושבים שעבודה מאורגנת זה דבר פסול ובוודאי ועדים חזקים – זאת ממש קללה. בעיני, לא רק שזו לא קללה אלא שזה המכשיר, כמעט היחיד, לעצור את הזרימה של ההון מהרבים אל המעטים.

אילו הפכת עכשיו לראש הממשלה, כיצד הייתה נראית המדינה בהנהגתך?

יש לי חזון שלם על איך שצריכה להיראות המדינה כמדינה סוציאל-דמוקרטית. אבל, כמו שאני לא אשרטט עכשיו את מפת הגבולות שתביא שלום

ונכנסת לפוליטיקה לא מזמן ובכל זאת הספקת לעשות הרבה. מה מכל זה הם לדעתך הדברים החשובים ביותר שהספקת לעשות?

חוקתי 33 חוקים ויש ביניהם חוקים מאוד חשובים כמו החוק למניעת פיטורים מחזוריים. אחד החוקים האחרונים שהעברתי, הוא חוק הטקסטיל הביטחוני שעבדתי עליו ארבע שנים. לרוב לא מזדמן למחוקקים לחוקק חוק שמייצר באופן מדי אלף מקומות עבודה וזאת פשוט זכות גדולה. לספק פרנסה זו המעלה הכי גדולה ברשימת המעלות של הרמב"ם, שהנקלית שבהם היא מתן בפומבי והנשגבת ביותר היא לאפשר לאדם להתפרנס בכבוד. והיו גם הרבה חוקים אחרים.

אבל בסוף זה לא חוק כזה או אחר. הקבורה של ויסקונסין והעברתה מעל פני האדמה, זה בעיני הישג לא פחות גדול מכל חוק.

יש גם הישגים בתחום כיבוש התודעה – השיח הציבורי השתנה ויש לי אין ספור דוגמאות. אני יכולה להשוות כי הייתי סוג של חלוצה בתקשורת, ונאבקתי על כל גילוי דעת שהיה לא בקונצנזוס.

ואני רואה עכשיו כמה השיח שעליו נאבקתי הוא נחלת הקונצנזוס. אמר לי אדם בכיר מאוד באוצר, "את לא מבינה איך השתנתה אצלנו האווירה, רבע מהחברה שעובדים פה עכשיו זה בוגרי פכ"מ" [תכנית משולבת – פילוסופיה, כלכלה ומדעי המדינה באוניברסיטה העברית].

יש היום אנשים שהם פעילים שלנו והם עובדים באוצר – צעירים סוציאליסטים שהציבו יעד – להיכנס לאוצר ולהשפיע מבפנים.

הוכחתי שאני לא מוכנה לחצות קווים אדומים, גם במחיר של ענישה קואליציונית, גם במחיר של לא למצוא חן, גם במחיר של לקומם. הצבעתי נגד דברים שהם קריטיים כמו הפרטת הקרקעות, כמו שכר מינימום, כמו חוק ההסדרים, דברים שהם בסיסיים. אני לעולם לא אמעל באמונה שלי, ואני אדם מאמין. המנוע שלי הוא מנוע אידיאולוגי. יחד עם זה אני כמובן, כל הזמן מוכנה לקבל התקדמויות בפעילות קטנות, זה חלק מהעניין.

אני לעולם לא אמעל באמונה שלי, ואני אדם מאמין. המנוע שלי הוא מנוע אידיאולוגי. יחד עם זה אני כמובן, כל הזמן מוכנה לקבל התקדמויות בפעילות קטנות

כרגע אנחנו פועלים בתוך עולם שהוא עין ואנחנו מעטים. קשה לנו לפעמים לזכור את זה כי יש בינינו כל-כך הרבה יוכוחים פנימיים אבל בסוף מספר הסוציאל-דמוקרטים בישראל הוא זעיר, ומספרם במערכת הפוליטית בטל בשישים.

אני פופולרית בסקרים פשוט בגלל שהדברים שאני אומרת הם דברים שהציבור מבין אותם ומזדהה איתם. אלה המסרים שהם משורש האמונה של תנועת העבודה והם אלה שיביאו אלינו קהלים חדשים.

אני מאמינה שאם אני אעמוד בראש מפלגת העבודה, אני אוכל לחבר אליה קהלים חדשים וזה בעיקר בתוך הגוש שלנו - לקחת חזרה מנדטים מקדימה שהיא מפלגה ניאורליברלית, אפילו יותר קיצונית מהליכוד בדברים מסוימים.

מהחקיקה שלי, למשל, השפיע ישירות על ערביי ישראל שלא מצביעים היום למפלגת העבודה. ברור לחלוטין שחוק הזכות לעבודה בישיבה מיועד בעיקר למצביעות ליכוד, ישראל ביתנו וכן הלאה. אני לא עושה את החישוב הזה, לא בחקיקה ולא בפניות ציבור שאני מטפלת בהן. אבל אני כן רואה ברחוב שיש קשב לרעיונות שלנו. גם בסקרים - יותר ויותר בוחרים שלא היו מצביעים קלאסיים של העבודה מצהירים על תמיכה במפלגה. בקרב המתפקדים החדשים אנחנו רואים ליכודניקים שעוזבים את הליכוד ואנחנו רואים שומרי מצוות, וזה דבר מאוד משמח. הקהל שמפלגת העבודה איבדה הוא מעמד הביניים שעבר לקדימה ואותו אנחנו צריכים להחזיר הביתה. המאבק הזה הוא בתחום התודעה - ויש היום התפכחות - כל הדברים שהיו פעם צרות של העשירונים התחתונים, זולגים לתוך מעמד הביניים, והוא חווה אותם על בשרו.

את חושבת שאנשים כאלו יבואו לעבודה?

אחד התפקידים שלי להפוך את מפלגת העבודה ליותר קומוניקטיבית. מפלגת העבודה רכשה בדין את הכוח והזלזול שיש מי שמרגיש כלפיה, בשנים שבהם היא ראתה את עצמה תמיד כחלק מהשלטון בשעה שבמציאות היא הלכה וקטנה כל הזמן.

מפלגת העבודה צריכה להחזיר לעצמה את אמון הציבור. לשם כך היא צריכה לחזור לסט הערכים הבסיסי שלה, לתקשר עם הציבור ולפעול למענו. אני מאמינה שאם אני אעמוד בראש מפלגת העבודה, אני אוכל לחבר אליה קהלים חדשים וזה בעיקר בתוך הגוש שלנו - לקחת חזרה מנדטים מקדימה שהיא מפלגה ניאורליברלית, אפילו יותר קיצונית מהליכוד בדברים מסוימים.

אמרת בעבר שמפלגת העבודה מעולם לא הייתה מפלגת שמאל וכי תמיד הכילה בתוכה ניצים ויונים. למה את מתכוונת?

מפלגת העבודה מעולם לא הייתה מפלגה "שלומניקית". היא הייתה מפלגה מרכזית, מתונה ופרגמטית בעמדותיה. ובגלל זה היא גם הייתה מפלגה גדולה. הכוח לשנות מגמות כלכליות, וגם מגמות מדיניות, מגיע מהמרכז ומהקונצנזוס, לא מהשוליים. לאורך דורות היו שמאל וימין בתוך מפלגת העבודה מבחינה מדינית וגם מבחינה כלכלית, וזה הכוח שלה.

למדינת ישראל, ככה אני לא אציג את החזון הזה במלואו. כרגע אנחנו פועלים בתוך עולם שהוא עוין ואנחנו מעטים. קשה לנו לפעמים לזכור את זה כי יש בינינו כל-כך הרבה ויכוחים פנימיים אבל בסוף מספר הסוציאלי-דמוקרטים בישראל הוא זעיר, ומספרם במערכת הפוליטית בטל בשישים. אנחנו רחוקים מהמקום שבו נצטרך להתפשר מעמדת כוח. אנחנו מתחילים לגלגל את האבן במעלה ההר וצריך להכיר בזה.

מפלגת העבודה נמצאת יותר משלושים שנה בנסיגה מתמדת מעמדת סוציאלי-דמוקרטיות. מאיפה יבוא השינוי?

מפלגת העבודה היא לא מפלגה סוציאלי-דמוקרטית כבר הרבה מאוד שנים. היא הייתה חלק מתהליך ההפרטה, חלק מהתפיסה האידיאולוגית המשובשת שאומרת שהמדינה היא עסק. אני הצטרפתי למפלגת העבודה כשהייתה תחושה שהנה אוטוטה היא חוזרת. הצטרפתי כפוליטיקאית פעילה כשחשבתי שהנה סוף סוף היא הולכת להיות מפלגה סוציאלי-דמוקרטית, אבל זה היה חלום ושברו.

את מתכוונת לפרץ?

אני מתכוונת ליכולת שהייתה לנו באותו רגע לקבל את תיק האוצר, לקבל תיקים כלכליים, אבל עמיר פרץ בחר בתיק הביטחון. זו לא שגיאה קטנה שאפשר לתקן אותה עם פלסטר. אני לתומי סברתי שאני מצטרפת למפלגה סוציאלי-דמוקרטית ומצאתי את עצמי בעמדת מיעוט, נלחמת כל הזמן על הדברים שמלכתחילה חשבתי שאני אוכל להיאבק עליהם מתוך קבוצה. המטרה שלי עכשיו היא לקחת את העניין שדבקתי בו כל התקופה הזאת ולהפוך אותו למיינסטרים של מפלגת העבודה. לא צריך להמציא בשביל זה כלום: לא צריך את ראובן אדרל, שיבוא וישתול לנו משפטים מלאכותיים בפה, לא צריך ספינים. צריך פשוט לחזור לבסיס של תנועת העבודה. אני פופולרית בסקרים פשוט בגלל שהדברים שאני אומרת הם דברים שהציבור מבין אותם ומזדהה איתם. אלה המסרים שהם משורש האמונה של תנועת העבודה והם אלה שיביאו אלינו קהלים חדשים.

את יכולה לפרט בעניין הקהלים החדשים?

מפלגת העבודה היא לא מפלגה סקטוריאלית, אנחנו פועלים לטובת המדינה. חלק גדול

שהיא בסיס כוח שלי. אני כן מתייחסת אליה כקבוצה שהיא אחד מבסיסי הכוח של המפלגה ומאוד חשוב שיהיה בסיס כוח כזה. אני חושבת שקבוצות אידיאולוגיות צריכות לבחון את המנהיגים שלהן כל הזמן ולא להיות נאמנות בצורה עיוורת.

מה דעתך בוויכוח על ההתנהלות של ההסתדרות? הביקורת שההסתדרות חותמת הסכמים מעל העובדים עם המעסיקים, שהיא לא דמוקרטית, שאין לה עמדה חד משמעית נגד הפרטה?

אני מגנה על ההסתדרות כבר הרבה שנים, הרבה לפני שנהייתי פוליטיקאית. נכון להיום, ההסתדרות היא הכוח המשמעותי היחיד שנותן מטריות הגנה לעובדים ולעבודה המאורגנת. אני רוצה שזה יהיה ברור וחד משמעי – אם ההסתדרות היום נופלת, חלילה וחס, אין עבודה מאורגנת יותר בישראל – כל העובדים הם עובדים ב-20.70 ש"ח לשעה, עובדי קבלן. ההסתדרות היא גוף גדול שצריך להגיע לפשרות. משא ומתן בין ארגון יציג ובין מעסיק תמיד יגמר בפשרה ועל כך קל מאוד למתוח ביקורת. התפיסה שההסתדרות היא איזה כוח ענק, שאם רק עופר עיני יחליט הוא ישיג תוספת שכר של 50% לעובדים, היא תפיסה ילדותית ושגויה וזו רטוריקה של הימין הכלכלי. ההסתדרות בעצמה נמצאת במגננה ושייכת לכוחות המעטים שמגוננים על העבודה המאורגנת. חזרתה של ההסתדרות למוקדי הכוח, הפיכתה מחדש להיות גוף מכריע ששותף להכרעות במשק – זה תהליך חיובי. היא לא יכולה להיות תנועת מחאה, היא חייבת להיות יסוד מיסודות המשק. אחרת היא תאבד את הלגיטימיות שלה והיא לא תוכל יותר לייצג עובדים.

היעד שלנו צריך להיות לשמר את הקיים מצד אחד ולאגד את כל העובדים שלא מאוגדים מהצד השני. בהקשר הזה – הפעילות של כוח לעובדים היא דבר טוב, שמאגד את ההסתדרות. כדי לאגד את כל העובדים שלא מאוגדים לא צריכים למוטט את העובדים שכבר מאוגדים. אני רוצה עשרת אלפים עובדים מאורגנים, חזקים, בחברת חשמל. התפיסה המעוותת שמייצרת את הוועדים החזקים, מנסה לצייר מציאות כוזבת כאילו ביום שבו יתפרקו הוועדים החזקים אז לעובדים החלשים יהיה יותר טוב. למעשה, זה בדיוק הפוך.

הערת המערכת: הראיון נערך ב-11.4.6.

איפה את ממקמת את עצמך מבחינה מדינית?

בתוך קשת העמדות שהן מרכזיות ומתונות במפלגת העבודה, אני ממוקמת אי שם באמצע. אבל התמקדות בדבר הזה היא עקרה לחלוטין, גם מבחינה אידיאולוגית וגם מבחינה אסטרטגית. ההכרה שדרוש הסדר מדיני חלחלה אצל כולם. ובכל זאת בעניין המדיני – בסופו של דבר הפתרון שיתקבל יתקבל ברגע מסוים, בזמן ובנסיבות המסוימות שייווצרו. בתוך ההקשר הזה, יש כמה דברים שאני יודעת אותם בפירוש – צעדים חד צדדיים הם שגיאה קשה מאוד. זה הוכח גם בהתנתקות וגם בנסיגה מלבנון, שצידדתי בשתייהן, אבל לא באופן שבו הן נעשו. בנוסף – אני חושבת שצריך לשאוף להסדרי ביניים אם לא מגיעים להסדר קבע, כיוון שיש משהו בהיתלות בהסדר קבע שמשמש עלה תאנה לאנשים שמבקשים לשמור על הקיפאון.

בואי נחזור למפלגת העבודה. מה לדעתך צריך לתקן?

אני מאוד מאמינה בבזזור ובשיח מאוד אינטנסיבי ואני מאוד מאמינה בדמוקרטיה. מבחינת, המפלגה היא לא המנגנון שלה אלא החברים. עם אותו מבנה אפשר לעשות דברים מדהימים כל עוד יש לך את המנוע ואת השמן במכונה שזה עולם הערכים שמתניע אותך. חשוב לצרף הרבה מאוד קהלים חדשים. הרי מה זה התפקוד? זה לעלות שלב במידת הנכונות שלך להשתתף במעשה הפוליטי. וחשוב שיהיה מפקד אמיתי, של אנשים שמזדהים אידיאולוגית עם הרעיון. אפשר לנטרל התפקודיות שהן לא אידיאולוגיות כשהמפקד מאוד גדול. ההתמודדות הזאת לראשות המפלגה היא הזדמנות לגייס קהלים חדשים, להחדיר חיים, לייצר ויכוח. אני רוצה שיהיה ויכוח אידיאולוגי ביני לבין בוז'י למשל. אבל למפלגת העבודה יש חשש מזה. רואים בזה השבתת השמחה, פגיעה באחדות וכן הלאה.

ישנם במפלגה שותפים לך לרעיונות הסוציאל-דמוקרטיים – עמיר פרץ, יסוד ואחרים – האם את רואה בהם בסיס כוח, שותפים להפיכת המפלגה למפלגה סוציאל-דמוקרטית?

מפלגה צריכה שיהיו בה גרעינים אידיאולוגיים. שהם 'הארד קור', שלא משתנים לפי הפרסונות. אני בוודאי לא מתייחסת ליסוד כאל קבוצה

בתוך קשת העמדות שהן מרכזיות ומתונות במפלגת העבודה, אני ממוקמת אי שם באמצע. אבל התמקדות בדבר הזה היא עקרה לחלוטין, גם מבחינה אידיאולוגית וגם מבחינה אסטרטגית.

. התפיסה שההסתדרות היא איזה כוח ענק, שאם רק עופר עיני יחליט, הוא ישיג תוספת שכר של 50% לעובדים, היא תפיסה ילדותית ושגויה